

УДК: 378.14:33

Грушева А. А.

ПІДГОТОВКА УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядаються особливості професійної підготовки управлінських кадрів в системі вищої економічної освіти, формуються особливості, проблеми та завдання, які необхідно вирішити, характеризуються педагогічні умови, пропонуються методичні рекомендації професійного навчання майбутніх керівників в сфері економічної зайнятості. Рекомендований методологічний сервіс – як методологічна діяльність викладачів в процесі професійного навчання студентської молоді до їх майбутньої управлінської діяльності.

Ключові слова: *система управління, управлінські кадри, менеджер, керівник, професійна підготовка, економічна освіта.*

Грушева А.А.

ПОДГОТОВКА УПРАВЛЕНЧЕСКИХ КАДРОВ В СИСТЕМЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматриваются особенности профессиональной подготовки управленческих кадров в системе высшего экономического образования, формулируются особенности, проблемы и задачи, которые необходимо решить, характеризуются педагогические условия, предлагаются методические рекомендации профессионального обучения будущих руководителей в сфере экономической занятости. Рекомендуемый методологический сервис – как методологическая деятельность преподавателей в процессе профессионального обучения студенческой молодежи к будущей управленческой деятельности.

Ключевые слова: *система управления, управленческие кадры,*

менеджер, руководитель, профессиональная подготовка, экономическое образование.

Hrusheva A.A.

PREPARATION OF MANAGEMENT TRAINERS IN THE SYSTEM OF "ECONOMIC EDUCATION"

The peculiarities of professional training of management personnel in the system of higher economic education are considered in the article. Specific features, problems and tasks that need to be solved, pedagogical conditions are described, methodical recommendations of professional training of future managers in the field of economic employment are proposed. Recommended methodological service - as a methodological activity of teachers in the process of professional training of student youth for future management activities.

Keywords: *management system, managerial personnel, manager, manager, vocational training, economic education.*

Постановка проблеми. Практика підготовки управлінських кадрів в системі вищої економічної освіти, не нова. Зараз в Україні налічується близько з 287 закладів вищої освіти III-IV рівнів акредитації, з них в понад 240-ка навчають менеджерів та в понад 60-ти публічному управлінню і адмініструванню [1].

Інтерес до професії менеджера студентська молодь пояснює як: розширення діапазону можливостей при влаштуванні на роботу; швидке реагування на зміни щодо потреби конкретної професії та кваліфікації в суспільстві; здатність управляти собою; умінню налагодити групову роботу, чіткі цінності та особисті цілі, навички вирішення проблем, прийняття рішень, розуміння особливостей управлінської праці; кар'єрний ріст, покращення власного добробуту тощо [2, с. 159].

Це закономірно, адже кожен з нас живе в системі управлінських і

організаційних відносин, які стають дедалі все складнішими, і ніякий минулий досвід окремого керівника або цілої організації не може бути адекватний тим різноманітним і неординарним управлінським ситуаціям, які потребують визначення стратегії реагування або прийняття єдино правильного рішення [3]. Тому особливої актуальності набувають доробки стосовно такої професійної підготовки в системі економічної освіти, яка б дозволила випускникам ще в процесі професійної підготовки будь-якої галузі знань та спеціальності вивчати методологію сучасного управління, компетенції успішного менеджера, формування здатностей, ділових та особистісних якостей лідера, бути мобільними та конкурентоспроможними на ринку праці, використовуючи свій потенціал в професійному, особистісному та, зрештою, в соціально-економічному розвитку суспільного життя країни.

Відтак, потреба в підготовці управлінських кадрів нового покоління в системі економічної освіти визначається зростанням складності структури сучасної української економіки, необхідністю підвищення соціальної відповідальності управителів різних рівнів, адаптацією вітчизняного підприємництва, бізнесу та освіти до високих соціально-економічних європейських стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукова полеміка щодо управління та підготовки управлінських кадрів завжди була і є активною серед науковців. Її важливі аспекти висвітлено в наукових працях Г. Алтухової, М. Вандер-Венде, В. Гриненка, Н. Ничкало, Проблеми професійної підготовки фахівців у галузі управління досліджують філософи (Т. Бірюкова, Н. Лукашевич, І. Ходикіна), психологи (О. Гринчук, С. Дубов, І. Єлісєєва, Б. Жиганов), педагоги (О. Капітанець, Л. Петренко, Н. Житник), економісти (М. Кужелєв, А. Мазаракі, Т. Федак). Питання підготовки менеджерів в економічних вищих навчальних закладах висвітлено в працях вітчизняних і зарубіжних учених О. Аксьонової, Л. Паращенко, С. Тарасової.

Формування управлінської компетентності було предметом дослідження в працях В. Бондаря, Р. Вдовиченко, А. Грушевої, Г. Єльнікової та інших.

Мета статті. Аналіз стану та удосконалення методології професійної підготовки управлінських кадрів у системі економічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Особливості соціально-економічного розвитку України зумовлено розвитком ринкових відносин, новими поглядами на якість і рівень життя, економічною та соціокультурною інтеграцією в європейське і міжнародне товариство. Це не може не впливати на розвиток управлінських кадрів, здатних адекватно реагувати на ці зміни.

Реалії сучасної управлінської практики констатують розрив між:

- фактичними вимогами ринку праці та професійною підготовкою управлінських кадрів, зокрема у системі економічної освіти;
- вимогами нормативних документів до методики формування професійної компетентності та готовності фахівців економічного напрямку до управлінської діяльності й інтеграції таких «споріднених» професій як економіст, фінансист, менеджер [2].

Стає очевидним, що без висококваліфікованих кадрів, з новим економічним і стратегічним мисленням, здатністю нестандартно вирішувати складні проблеми сьогодення важко подолати економічну кризу, зберегти незалежність, побудувати дійсно демократично-правову державу та вийти на рівень високорозвинутих країн. Саме компетентність вітчизняних менеджерів на всіх рівнях управління великою мірою впливає на основні напрямки економічного і соціального розвитку суспільства, від яких залежить економічна безпека кожного громадянина, його соціальна стабільність і ціннісна ідентичність [4].

Сьогодні для нашого суспільства характерною є ситуація, коли управлінці вищого державного рівня, не маючи науково обґрунтованої парадигми розвитку країни, достатньої управлінської компетентності,

лідерських і моральних якостей, користуючись перевагами привілейованого становища без зворотного зв'язку, щонайменше перетворюється на обмежену групу бюрократів і політичних демагогів. Така управлінська еліта, – як пише Г. Ашин, – піклується в основному про свої корпоративні інтереси, а не про розвиток основних етапів суспільного прогресу країни та її громадян [5, с. 1]. Автор таким чином, ймовірно наголошує про невміння більшості управлінців організовувати діяльність людей з урахуванням їх здібностей, професійної компетентності, ділових та особистісних якостей, а також очевидний брак керівних кадрів, які були б здатні стати справжніми керівниками зі стратегічним мисленням.

Це повною мірою стосується і закладів вищої освіти, від яких залежить швидкість і темп соціально-економічних реформ у країні. Освіта органічно пов'язана із суспільним виробництвом, що забезпечує відтворення робітничого потенціалу держави та є одним з важливих чинників підвищення продуктивності праці й забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції.

Підготовка сучасних управлінських кадрів вищої кваліфікації відповідно до вимог ринкового середовища потребує удосконалення змісту, форм і методів навчального процесу. Суспільству потрібен соціально мобільний фахівець, здатний професійно переміщуватись як угору по вертикальних ієрархічних сходинах у своїй галузі, так і по паралелі — із однієї галузі до іншої. Тому треба погодитися, такі фахівці повинні володіти комплексом професійних знань, умінь та навичок, що відповідають інтенсифікації виробництва, передовим досягненням науки і техніки. Вони повинні бути здатними творчо вирішувати сучасні проблеми сьогодення, брати на себе роль лідера, вести за собою інших. Безперечно, такі знання і здатності формуються в інтегральному, міждисциплінарному взаємозв'язку нормативного та варіативного компонентів змісту професійної підготовки,

тому зміст такого навчання має бути модернізованим відповідно до вимог часу.

Щоб підготувати нове покоління управлінських кадрів у системі економічної освіти, доцільно створити систему, в якій будуть діяти: соціальний відбір тих, хто має здібності до управління, підготовка і перепідготовка менеджерів, вивчення і розповсюдження передового досвіду, застосування досягнень управління на практиці. На відміну від підготовки спеціалістів інших, вузькоспеціалізованих професій, підготовку сучасних управлінців раціональніше здійснювати на міждисциплінарній основі. Як зазначалося вище це дає можливість диференційовано підходити до навчального матеріалу, пропонованого до вивчення, обирати ті аспекти, які дійсно навчають майбутнього управлінця володіти економічною ситуацією, ухвалювати правильні рішення в умовах невизначеності, обмежених ресурсі, конфліктних ситуаціях, бути стабільним працездатним.

Ці вимоги зумовлюють необхідність зростання професійних знань з дисциплін управлінського циклу: менеджменту, психології, конфліктології та ін. Тому і заклади вищої освіти повинні адекватно реагувати на соціальне замовлення, сприяти формуванню творчої особистості фахівця в різних галузях національної економіки, активізації його навчально-творчої діяльності [6].

У цьому аспекті варто наголосити, що формування економіко-управлінського мислення є важливою складовою навчально-виховного процесу, як системи цілеспрямованого впливу на майбутнього фахівця з метою формування в неї високої культури економічного поведіння та гуманістичного світогляду [4].

Для формування такого світогляду цінним є діалогічність навчання, а саме створення таких навчальних ситуацій, які сприяють розвитку рефлексії студента, усвідомленню себе особистістю суспільно корисною і соціально

відповідальною, носієм загальнолюдських цінностей з високою економічною культурою та економічною свідомістю. Однак реалії сьогодення (високий рівень, безробіття, корупція, байдужість, жорстокість тощо) не завжди є хорошим прикладом для наслідування. Зміст виховання економічної культури розкривається у формуванні атомічної психології, високій культурі самої поведінки, а не теорії.

Багато філософів визначають свідомість як диво з див світобудови, як великий милостивий дар людині, бо лише у свідомості вона дана сама собі як «я», спрямоване до вершин духовного буття, піднесеної любові і дружби, співчуття і радості тощо. [4].

Економічна свідомість піддає дійсність емоційній оцінці, забезпечує економічну діяльність – у попередньому проектуванні дій і передбаченні їх наслідків, контролюванні економічної поведінки і керуванні нею, у здатності людини справлятися в навколишньому матеріальному світі, у власному економічному житті [7, с. 14].

Так, економічна свідомість має складну структуру. В ній можна виділити визначені рівні: економічну психологію; повсякденну (емпіричну) свідомість; наукову (теоретичну) економічну свідомість. Так економічна психологія є емоційною сферою економічної свідомості і вольовою стороною економічної діяльності людей. Це відображення людською свідомістю економічної дійсності у формі почуттів і емоцій (настроїв, суджень, навичок, умінь, спрямованості, волі, звичок економічного поведіння). До економічної психології відносяться: настрої, риси характеру (господарність, дисциплінованість, відповідальність, ощадливість та ін.), індивідуальні звички тощо. Психологія людей головним чином складається внаслідок повсякденного сприйняття економічного життя. Повсякденна (емпірична) економічна свідомість є результатом відтворення людьми умов і відносин повсякденного економічного життя на роботі і побуті у вигляді визначених

поглядів, суджень, уявлень, ідей. Вона найчастіше сприймає лише зовнішню сторону об'єктивних економічних процесів[7]. Тому завдання економічного виховання полягає в підвищенні повсякденної свідомості особистості до рівня наукового. Наукова – в свою чергу є системним відображенням сутності і закономірностей розвитку економічного життя у формі економічних ідей, теорій, концепцій [7].

Отже, економічна свідомість – це особлива форма тривалої навчальної, виховної, психічної діяльності, орієнтована на відображення і перетворення економічної дійсності. Тому підготовка управлінських кадрів у системі економічної освіти – це справа не одного дня. З цією метою необхідними є: перезавантаження мислення, врахування суспільно-політичної динаміки та української ментальності в процесі діяльності, орієнтація на психологічні особливості вияву духовності в системі управлінської культури, формування професійної відповідальності тощо [3].

Ми погоджуємося з думкою Л. Лєскової, яка констатує позитивним той факт, що до розв'язання зазначених вище проблем долучилась держава. Першочерговими на сьогодні є питання вирішення проблеми вдосконалення системи державного управління в інтересах людей через орієнтацію всіх державних структур на підвищення ступеня задоволення потреб громадян, тобто рівня їхньої самоорганізації в різних сферах життєдіяльності, парадигми освіти та економіко-управлінської поведінки соціуму відповідно до зовнішніх і внутрішніх трансформацій [3].

Якщо говорити про економіко-управлінську поведінку менеджера-економіста – то вона характеризується рівнем розвитку мислення, рівнем його відповідності, рівнем працьовитості, професійної майстерності, виробничих навичок і умінь, розумінням соціально-економічних аспектів й значущості різних сфер виробництва. Формування економіко-управлінського мислення припускає єдність освіти, навчання і виховання.

Закономірно, що економічна освіта потребує, насамперед, оволодіння системою суспільно-економічних знань і розвитку на їх основі самостійного управлінського мислення. Якщо одним з найважливіших завдань формування економіко-управлінського мислення на сучасному етапі є здатність мислити категорією «ефективність», зіставляти витрати і результати, розкривати і використовувати наявні резерви, то фактором формування економіко-управлінського мислення є економічна дійсність (практика господарювання, рівень життя людей, психологічний мікроклімат в колективі, особистий авторитет керівника та ін.). У зв'язку з цим варто домагатися реалістичної оцінки досягнутого, не перебільшуючи і не применшуючи його. При цьому бажано опиратися на реальні умови та ресурси, якими володіє підприємство [4].

Відомий французький спеціаліст у галузі менеджменту А. Файоль зазначав: «Керувати – означає «вести» підприємство до своєї мети, вишукуючи максимум можливостей із наявних ресурсів» [8].

За умов вищенаведеного, викладачі дисциплін економіко-управлінського циклу повинні: викликати у студентів зацікавленість до навчального предмету, надавати можливість самостійно і індивідуально вирішувати виробничі ситуації, виявляти ініціативні погляди на сучасні проблеми, розвивати у слухачів творчу активність. При цьому основне педагогічне завдання – сформувати спеціаліста-професіонала, того, хто раніше, глибше й далі за інших бачить, що необхідно зробити, знає, як це здійснити і швидше береться за справи. Той, хто цього навчиться, на ринку праці буде завжди на вищому професійному рівні у порівнянні з тими, хто цієї школи не пройшов. Тому вмілим і ефективним викладачем може бути лише той, хто сам веде експериментальну роботу, й не втратив зв'язку з виробництвом та практикою.

Наразі стає очевидним, що економіко-управлінське навчання – це

процес формування умінь, навичок, якими повинні володіти і керівники і фахівці у виробничій або обслуговуючій сферах. Насамперед, це вміння і навички: виконання управлінських функцій з планування, мотивації та контролю; прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень; економічного аналізу господарської діяльності підприємств і організацій; визначення ефективності операційних систем; ефективного володіння комп'ютерними технологіями; оцінювання економічних стратегій, пошуку і використання науково-технічної інформації тощо.

Важливо відзначити, що економічні і управлінські знання найповніше реалізуються коли є мотивація зорієнтована особистими цілями тих хто навчається.

З метою виявлення інтересу студентів до вивчення навчальних дисциплін менеджерського циклу (менеджмент, корпоративне управління, фінансовий менеджмент, управління якістю, кадровий менеджмент, міжнародний менеджмент тощо) було проведено анкетування за аналогією анкети Є.Іванченко [9]. Результати анкетування уможливили зробити висновки, що в студентів які отримують вищу економічну освіту ще до початку вивчення менеджерських навчальних дисципліни сформований інтерес та намірювання до управління в економічній сфері.

Так, знанням різних видів менеджменту та навичками управлінської компетентності у вищому навчальному закладі бажають оволодіти 73 % респондентів, 16 % вважають, що зможуть це зробити в процесі майбутньої менеджерської діяльності, а 11 % не вважають за потрібне оволодівати такими навичками [6, с. 133]. Тобто 89% опитаних мають намірювання в майбутньому реалізовувати себе керівниками, управителями, підприємцями.

У наступному запитанні студентам було запропоновано оцінити значущість управлінської компетентності (УК) в діяльності економістів за такими рівнями: «дуже значуща», «значуща», «інколи значуща»,

«незначуща». Відповіді розподілились у такий спосіб (табл. 1).

Таблиця 1

**Результати оцінювання рівнів значущості УК у майбутній
економічній діяльності**

Рівні оцінювання	Кількість студентів (%)
Дуже значуща	37
Значуща	59
Інколи значуща	4
Незначуща	0
Всього	100

З таблиці бачимо, що із числа опитаних немає жодного, хто вважав би управлінську компетентність незначущою, а знання технологій управління не важливими в процесі економічної підготовки.

Тож, нині нового змісту набувають вимоги до підготовки управлінських кадрів. Якщо раніше в процесі такої підготовки акцент робився на засвоєнні певної системи професійних знань, то сьогодні на першому плані завдання розвитку особистості працівника сфери управління в різних секторах національної економіки, відповідно до його індивідуальних якостей, формування гуманних засад професіоналізму, підвищення різних складових професійної компетентності, культури праці тощо. У зв'язку з цим, зміст підготовки управлінських кадрів економічного профілю має бути спрямований й на формування управлінської компетентності, а саме на розвиток таких її компонентів:

– мотиваційного, що спонукає особистість до управлінської діяльності, спрямовує її на успіх, на ефективний результат;

– когнітивного, що спрямований на оволодіння сукупністю науково-теоретичних та науково-практичних знань про управлінську діяльність взагалі;

– діяльнісного, що спрямований на оволодіння сукупністю управлінських навичок, умінь, які забезпечують процес здійснення управлінської діяльності й прийняття управлінських рішень; – особистісного, що спрямований на оволодіння сукупністю особистісних та професійно важливих якостей, які виявляються в індивідуальному стилі управління тощо [10].

Таким чином, в організаційному плані педагогічних умов необхідно, щоб сучасна освіта забезпечувала для професійної підготовки успішних управлінців ще й професорсько-викладацький склад. Важливим аспектом викладацької діяльності стає диференціація студентів як суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності, що передбачає необхідність чітко визначити для кожного студента програму його навчальних дій, навчити його планувати та організовувати свою діяльність, сумлінно вчитися і вільно спілкуватися. Тобто викладач повинен володіти не тільки високими знаннями економічних дисциплін, а й належною педагогічною майстерністю – здатністю передавати знання, зацікавити, бажанню розвивати та розкривати потенціал студентської молоді, бути мобільним із студентами, орієнтуючи їх на довгострокові цілі, вивчення вітчизняного та зарубіжного передового досвіду, розширення і конкретизацію зв'язків між закладами вищої освіти і реальним бізнесом з погляду гармонізації системи [10].

Заслуговує на увагу і той факт, що студенти завжди прихильно ставляться до творчого педагога, який уміє зацікавити і спонукати до вивчення найскладнішої теми, дає можливість студентам брати участь у пошуку оптимальних варіантів розв'язання проблем, здобуття нових знань.

Доцільною, на наш погляд, є модель удосконалення освітніх форм, запропонована В. Колпаковим і О. Анісімовим, за якою педагог має володіти компетентністю в використанні таких технік, як діяльнісна (моделювання дії), моделювання рефлексії, психотехніка (моделювання психічного стану),

групо-техніка (моделювання входження у відносини з іншими і створення групової цілісності), соціотехніка (моделювання управління спільною діяльністю) [11, 12].

Однак, варто висвітлити й іншу сторону професійної підготовки управлінських кадрів у системі економічної освіти. Навчання в закладах вищої освіти перш за все асоціюється з тим, чого навчають студентів викладачі, що дасть молодій людині перебування в навчальному закладі, тобто навчання ототожнюється з викладанням. Проте не слід забувати, що навчання - це не зовсім те саме, що й викладання. Навчання – це не те, що викладач дає студенту, а те, що студент отримав від взаємодії з навчальним закладом у цілому, зокрема з викладачами та студентами. У процесі навчання студент змінюється внаслідок комплексної взаємодії з навчальним закладом. Відмінність між викладанням та навчанням притаманна будь-якому навчальному процесу. Наприклад, не все те, що викладач дає студенту, сприймається цим студентом повністю і приводить до тих змін у ньому, яких прагне досягти викладач. Викладання в навчальному процесі відіграє роль засобу. Справа в тому, що викладання відображає погляд викладача на явища і процеси, а навчання – погляд студента. Між цими поглядами є суттєва відмінність. Погляд викладача завжди ширший і глибший. Це погляд експерта. Його цікавлять не лише деталі самі собою, а як вони взаємодіють між собою. Він перебуває в полоні логіки предмета викладання, що для нього може перетворитися в самоціль.

Для студентського погляду характерні прагматичність, фрагментарність. Погляд викладача на предмет має переважно дедуктивний характер. Погляд студента має індуктивний характер. Якщо для викладача кожна частина предмета важлива як частина єдиного загального, то студентом кожна частина сприймається переважно з погляду того, чим вона є сама собою та що вона дає для розвитку його можливостей і здібностей.

Викладача цікавить логіка предмета, студента – складність сприйняття окремих частин предмета і необхідність їх для нього. Викладач вчить того, що він знає (не обов'язково повною мірою). Студенти навчаються переважно того, що їм невідомо, або того, чого вони не можуть і не вміють робити [13].

У розрізі порушеної теми професійної підготовки управлінців економічного спрямування вважаємо за необхідне черговий раз нагадати про загальні та спеціальні компетенції керівника, що посідають чільне місце в досягненні професійного успіху у майбутніх управлінців економічної сфери зайнятості (табл. 2).

Таблиця 2

Загальні та спеціальні компетенції керівника економічної сфери зайнятості економічної сфери зайнятості

Компетенції керівника			
Освітні або інтелектуальні	Особистісно-індивідуальні	Соціально-лідерські	Спеціальні компетенції в галузі професійних знань і навичок
Уміння працювати з різними джерелами інформації, приймати, зберігати, обробляти, поширювати і перетворювати інформацію, володіння не менше, ніж 1-2 іноземними мовами, інтелектуальна свобода особистості, інтелектуальна рефлексія, оволодіння логічними прийомами аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, систематизації, уміння ухвалювати рішення, прогнозувати результати, співвідносити результати дій з поставленою метою	Активність, протистояння стресу, прагнення до збереження здоров'я, незалежність націленість на результат, здібність до саморозвитку, впевненість у собі, врівноваженість, здатність управляти собою, організованість, емоційна культура	Стабільність у роботі, цілеспрямованість, воля, професійна спрямованість, уміння працювати в команді, діалоговий характер взаємодії, соціальна відповідальність, уміння виступати публічно, бачення нових цілей та ідей, ціннісна і комунікативна рефлексія	Знання об'єктів управління, креативність, критичність і системність мислення, уміння аналізувати невизначену ситуацію, дотримання етичних норм у ділових відносинах, широка зорієнтованість в економічних діях і аспектах управлінської діяльності виокремлення і розуміння головного і вторинного в ситуації, орієнтація поведінки на цінності буття, культури, соціально-економічної взаємодії, якість мислення, уміння управляти ризиком

Джерело: розроблено на основі[4].

З таблиці бачимо, що формування компетенцій залежить від того, наскільки якісним є навчально-виховний процес у закладах вищої освіти, як здійснюється контроль та моніторинг якості знань студентів. Ми одностайні з думкою А. Шегди, про необхідність розрізняти три основних групи знань і

навичок студента:

- концептуальні знання (теоретичні знання ринкових відносин, науково-технічних проблем, тенденцій соціально-економічного розвитку);
- навички міжособистісного спілкування;
- знання у професійній сфері [4].

За цим підходом, можна дійти висновку: знання сучасних управлінських кадрів мають бути системними (усвідомленими, повними, конкретними) і дієвими (пристосованими до практики). Таким чином, для успішної професійної підготовки управлінця економічної сфери треба пам'ятати, що ключові компетенції ввійшли до стандартів і є загальними. Кожний студент має брати участь у процесі проектування, формування змісту і контролю власної освіти, обирати додаткові компетенції, що реалізуються через варіативну складову навчального плану та дисципліни для додаткового вивчення. Між студентом і викладачем має бути встановлений зворотний зв'язок, за допомогою якого можна побачити рух і розвиток компетенцій студента. Результатом такого підходу до навчання стане здобуття цілісної соціально-професійної компетентності, яка дасть змогу майбутньому економісту успішно виконувати фінансово-аналітичні, виробничі завдання, взаємодіяти з людьми, здійснювати управлінські функції.

Висновки. Узагальнення наукових концепцій про сучасні особливості професійної економічної підготовки студентської молоді до управлінської діяльності вказує на те, що розв'язання проблем, з якими нині стикаються заклади вищої освіти, пов'язано з такими напрямками:

1. Навчання має здійснюватися через дії та інтерактивність, поєднання теорії та практики, впровадження ділових і рольових ігор, симуляцій.
2. Протягом навчально-виховного процесу має формуватися розуміння власної соціальної відповідальності.
3. Майбутній управлінець має навчитися визначати мету, місію

організації, усвідомлювати домінуючу роль цілей організації, фірми і принцип підпорядкування особистих цілей загальним, пріоритети в діяльності організації, вміти прогнозувати результати, делегувати повноваження підлеглим, координувати їх роботу, комунікативні зв'язки між ними.

4. Для подолання розриву між природно-технічною та гуманітарною культурою студентів вбачається необхідним залучати їх до вивчення спецкурсів і предметів за вибором, які поєднують економіку та гуманітарні науки; забезпечити гуманітарну зорієнтованість загальнонаукових і спеціальних дисциплін, формувати у майбутніх економістів з намірами реалізовувати себе й в якості керівників розуміння своєї економічної і соціальної місії в системі діяльності апарату управління [8].

На нашу думку, беззаперечним є той факт, що підготовка управлінських кадрів у системі економічної освіти повинна здійснюватися комплексно, інтегровано, паралельно із формуванням гармонійно розвинутої, освіченої, творчої, моральної, фізично здорової особистості.

Удосконалення професійної підготовки управлінських кадрів у системі економічної освіти потребує подальших досліджень і практичних апробацій ще в школах, вузах та подальший супровід їх професійного становлення і розвитку на практиці, в умовах післядипломної освіти.

Список джерел:

1. Вузи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу/<https://www.nure.info/novosti/148-statistika-po-kolichestvu-vysshih-uchebnyh-zavedeniy-v-ukraine.html>. – Назва з екрана.
2. Грушева А. А. Формування управлінської компетентності бакалаврів економічних спеціальностей у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Грушева Алла Андріївна. – К., 2012. – 246 с.
3. Лєскова Л. Ф. Проблеми формування нової управлінської еліти в Україні [Електронний ресурс] / Ф. Лєскова Ф. Лєскова. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2015-1/doc/1/08.pdf> . – Назва з

екрана.

4. Концепція підготовки управлінських кадрів у системі вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.edudirect.net/sopids-622-3.html>. – Назва з екрана.
5. Ашин Г. К. Курс элитологии / Г. К. Ашин, Е. В. Охотский. – М. : ЗАО “Спортакадемпресс”, 1999. – 91 с.
6. Грушева А. А. Формування управлінської компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки: теорія і практика: монографія / А. А. Грушева. – Ірпінь: НУДПС України, 2015. – 242 с.
7. Бабосов О. М. Экономическая социология. / Бабосов О.М - М.: УП «Технопринт», 2004.
8. Шегда А. В. Менеджмент : учебник / Анатолий Васильевич Шегда . – 3-е изд., испр. и доп . – Київ : Знання, 2006 . – 645 с.
9. Іванченко Є. А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Євгенія Анатоліївна Іванченко. – О., 2005. – 266 с.
10. Олійник В. В. Феномен формування управлінської еліти в парадигмі неперервної освіти / В. В. Олійник // Теорія і практика управління соціальними системами, 2013. – № 2. – С. 26–36
11. Колпаков В. М. Стратегический кадровый менеджмент / В. М. Колпаков, Г. А. Дмитренко. — К. : МАУП, 2005. — 744 с.
12. Анисимов О. С. Педагогическая деятельность: игротехническая парадигма: в 2-х т. / О. С. Анисимов. – М., 2009. – т. 1. – 485 с. – Т. 2. – 480 с.
13. Менеджмент - Шегда. Передмова. Ч. І-ша. Теоретичні аспекти менеджменту. [Електронний ресурс]/ Шегда А. В. – Режим доступу: [/http://www.library.if.ua/books/32.html](http://www.library.if.ua/books/32.html). – Назва з екрана.
14. Кужелєв М.О. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення та оплати праці загальноосвітніх та вищих навчальних закладів України / М.О. Кужелєв, М.О. Житар // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України (електронне видання) – 2016. – Вип. 1.- С. 106-117.
15. Кужелєв М.О. Сучасний стан фінансування української науки: проблеми та перспективи / М.О. Кужелєв // Науковий вісник Херсонського державного університету: збірник наукових праць. Серія «Економічні науки». – № 13. – ч. 3. – Херсон: ВД “Гельветика”, 2015. – С.129-131.

Грушева Алла Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту Університету ДФС України (м.Ірпінь).